

A magyarországi hatósági élelmiszer-ellenőrzés kialakulása és rövid története V.

GÖNCZY ÁRPÁD

Hajdu-Bihar megyei Állategészségügyi és Élelmiszer
Ellenőrző Állomás, Debrecenben

Érkezett: 1992. november 21.

Az 1983-1992 közötti politikai, gazdasági események a teljesség igénye nélkül az alábbi, az állomások tevékenységét is érintő jelentősebb jogszabályi, főhatósági, intézményi változásokkal járnak.

Módosítják az Élelmiszer-törvényt (1988), hatályba lép a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról (1990), a helyi önkormányzatokról (1991), a köztisztviselők jogállásáról (1992) szóló törvény.

Hatályba lép a szabványosításról és a minőségügyről szóló minisztertanácsi rendelet (1989).

Együttes (MÉM-SZEM, KeM-SZEM, FM-NM) rendelet szabályozza az Élelmiszer-törvény végrehajtását (1988), az élelmiszerek előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszerhigiéniai feltételeit (1989), az állati eredetű élelmiszerek élelmiszerhigiéniai vizsgálatát és ellenőrzését (1992).

1990-ben létrehozzák a **Földművelésügyi Minisztériumot** (FM, a továbbiakban: minisztérium vagy minisztérium vagy miniszter).

Hatályba lép az élelmiszert és dohányipari terméket előállítók minőségszabályozási feladatairól ill. feltételeiről (1983, 1988), a szesz előállításáról, forgalomba hozataláról és felhasználásáról (1992) szóló miniszteri rendelet.

A megyei (fővárosi) növényvédelmi és agrokémiai állomások megyei (fővárosi) növényegészségügyi és talajvédelmi állomások elnevezéssel folytatják tevékenységüket (1988).

A Magyar Tejgazdasági Kísérleti Intézet keretében működő nyerstejminősítő laboratóriumok (Budapest, Debrecen, Szekszárd, Veszprém) 1992-től a Tejellenőrzési Felügyelet ellenőrzése mellett szervezik, irányítják a termelői (nyers) tej mintavételét, vizsgálatát, minősítését.

1988-ban a Szociális és Egészségügyi Minisztériumot (SZEM), 1990-ben a **Népjóléti Minisztériumot** (NJ, a továbbiakban:

egészségügyi minisztérium vagy miniszter) hozzák létre.

Az egészségügyi miniszter módosítja a vegyi (1985) és a mikrobiológiai (1986) szennyezettség elhárításáról, kiadja az étkeztetés közegészségügyi szabályairól (1985), az étel (élelmiszer) mérgezések esetén követendő eljárásról (1990) szóló rendeletet.

Létrehozzák az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálatot (ÁNTSZ) és területi szerveit (1991). Feladatuk többek között: a termelés, feldolgozás, forgalmazás során a közegészségügyi követelmények betartásának ellenőrzése; az élelmiszerek útján (közvetítésével) bekövetkezett egészségkárosodás okainak a vizsgálata; az élelmiszerek, italok, élvezeti cikkek stb. és ezek előállításánál felhasznált anyagok összetevőinek, a bennük előforduló vagy kezelésük során bekerülő egészségkárosító (biológiai, vegyi) anyagok kimutatása; a szükséges intézkedések megtétele.

1988-ban a Kereskedelmi Minisztériumot (KeM), 1990-ben az **Ipari és Kereskedelmi Minisztériumot** (IKM, a továbbiakban: kereskedelmi minisztérium vagy miniszter) hozzák létre.

A kereskedelmi miniszter módosítja a belkereskedelmi társadalmi ellenőrzésről (1987), kiadja az üzletekről (1990) szóló rendeletet.

Létrehozzák az Országos Kereskedelmi és Piaci Főfelügyelőséget (1988) ill. a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőséget (1991) és ezek területi szerveit. Feladatuk többek között a kis- és nagykereskedelemben, a vendéglátóiparban a termékek forgalmazására, minőségére, tanúsítására, a tisztességtelen piaci magatartás tilalmára, a vásárlók érdekeinek védelmére stb. vonatkozó rendelkezések betartásának az ellenőrzése; a szükséges intézkedések megtétele.

A vizsgáló laboratóriumok, terméktanúsító szervek stb. nemzeti, nemzetközi elismertetése érdekében létre hozzák az Egységes Magyar Minőségtanúsítási Rendszert (1988), ill. előkészítik a Nemzeti Akkreditálási Rendszert (1992).

Számos minőségügyi, érdekvédelmi szervezet alakul:

1989: Élelmiszerfeldolgozók Országos Szövetsége,

1991: Magyar Minőség Társaság, Országos Fogyasztóvédelmi Egyesület, MÉTE Minőségügyi Klub, Élelmiszerminősítő Kamara,

1992: Társadalmi szervezetté alakul át az Európai Minőségügyi Szervezet Magyar Nemzeti Bizottsága (EOQ MNB).

A Budapesti Műszaki Egyetem "élelmiszerminősítő" (1988), a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem "élelmiszeripari minőségfejlesztő" (1992) elnevezésű szakmérnöki képzés indul.

Hazánkban első alkalommal kerül megrendezésre 1992-ben a Minőségi Hét, a Minőségi Világnap, a Nemzetközi Élelmiszer, Ital és Élelmiszeripari Vásár és Szakkiállítás "Foodapest '92".

Megyei (fővárosi) állategészségügyi és élelmiszer ellenőrző állomások (1983-)

A minisztérium a párhuzamos jogkörök megszüntetése, az ügyintézés egyszerűsítése, a működési költségek csökkentése stb. érdekében a megyei (fővárosi) élelmiszerellenőrző és vegyvizsgáló intézeteket, a megyei (fővárosi) állategészségügyi állomásokat, valamint a MÉM Élelmiszeripari Higiéniai Ellenőrző Szolgálat kirendeltségeit, megyei (fővárosi) állat-egészségügyi és élelmiszer ellenőrző állomás (továbbiakban: állomás) elnevezéssel összevonja (1983). A hálózat a Heves, Pest és Tolna megyei minőségellenőrzés megteremtésével (1985-1987), valamint az Országos Borellenőrző Intézet (Állomás) bevonásával válik teljessé.

Az állomások a minisztérium és 1991-ig a székhely szerint illetékes megyei (fővárosi) tanács vb. mezőgazdasági és élelmezésügyi osztály felügyelete, irányítása alatt állnak.

A minisztérium a szakmai irányítást az Állategészségügyi és Élelmiszerhigiéniai (rövid ideig: Élelmiszerellenőrzési) Főosztály útján, 1992-től a Minőségellenőrzési Főosztállyal együtt gyakorolja. A környezeti radioaktivitás-ellenőrzés és a polgári védelmi feladatok szervezése, irányítása az Igazgatási és Jogügyi Főosztály feladata.

A minisztérium egyes feladatok (gazdasági-műszaki ellátás, gazdasági, pénzügyi revízió, állategészségügyi, élelmiszerhigiéniai, minőségellenőrzési tevékenység) koordinálásával 1983-ban az Állategészségügyi és Élelmiszer Ellenőrző Központot, 1987-ben az Állategészségügyi és Élelmiszerellenőrző Szolgálatot, 1992-ben az Országos Élelmiszervizsgáló Intézetet, valamint. a Költségvetési Irodát bizza meg.

Az állomások feladat- és jogköre: járványvédelem, állathigiénia, élelmiszerhigiénia, élelmiszer minőségellenőrzés, környezeti radioaktivitás ellenőrzés, polgári védelem.

Az összevonásra kerülő intézmények központi elhelyezésére megkezdik a volt állategészségügyi állomások bővítését pl. Debrecen (1984), Békéscsaba, Nyíregyháza (1985), Budapest (1989). A kedvezőbb feltételek miatt a volt élelmiszerellenőrző és vegyvizsgáló intézet épületében működik néhány állomás pl. Kaposvár, Miskolc, Szeged laboratóriuma stb.

Az állomások - élelmiszer-ellenőrzéssel összefüggő - szervezeti felépítése, tevékenysége, feladatai, kötelezettségei, jogai stb. az alábbiak.

Szervezeti felépítés:

- igazgató-főállatorvos (a továbbiakban: igazgató),
- igazgatóhelyettes-főállatorvos (a továbbiakban: igazgatóhelyettes),
- igazgatóhelyettes-főmérnök (továbbiakban: főmérnök),
- igazgatóhelyettes-gazdaságvezető,
- élelmiszerhigiéniai osztály és kirendeltségei,
- élelmiszer minőségellenőrző osztály,
- élelmiszervizsgáló laboratórium a/ általános kémiai,
b/ kémiai-toxikológiai,
c/ mikrobiológiai,
d/ radiológiai.

Az igazgatót - és 1987-ig helyetteseit - a minisztérium egyetértésével a székhely szerint illetékes megyei (fővárosi) tanács vb. mezőgazdasági és élelmezésügyi osztály vezetője nevezi ki.

Az igazgatók, főmérnök névjegyzékét az Élelmiszervizsgáló Közlemények 1983. évi 1. és az 1992. évi 2. száma közli.

A laboratórium egyúttal a polgári védelem rbv. adatszolgáltató- és ellenőrző-rendszer rbv. területi mérő-állomása.

Az igazgatóhelyettes az igazgató általános helyettese, szervezi és irányítja többek között az élelmiszerhigiéniai szakigazgatási munkákat.

A főmérnök szervezi és irányítja az élelmiszer minőségellenőrzési szakigazgatási munkákat. Általában a polgári védelem megyei rbv. adatszolgáltató- és ellenőrző-rendszer, ill. 1986-tól a megyei helyzetértékelő és tájékoztató központ parancsnoka.

Az élelmiszervizsgáló laboratórium szakmai felügyeletét, irányítását - az igazgató általános felügyelete mellett - a feladatok jellegének megfelelően az igazgatóhelyettes és főmérnök együttesen látja el.

Az egyes munkakörök:

- higiéniai osztály, kirendeltségek: osztályvezető, kirendeltségvezető, higiénikus állatorvos, higiénikus technikus, szaksegéd,
- élelmiszer minőségellenőrző osztály: osztályvezető, ellenőrző-mérnök, ellenőrző-technikus (ez utóbbi két munkakör együtt 1988-tól területi felügyelő),
- élelmiszervizsgáló laboratórium: laboratóriumvezető-főállatorvos, laboratóriumvezető, analitikus-mérnök, analitikus-technikus, mikro-

biológus-állatorvos, mikrobiológusmérnök, laboráns.

1992 végén elkészül az állomás szakembereinek a köztisztviselői besorolása.

Az állomásokon élelmiszer-ellenőrzéssel 1991-ben 711 (1983: 1098) higiénikus, 318 (1983: 143) laboratóriumi és 78 (1983: 108) területi felügyelő, összesen 1107 (1983: 1349) szakember foglalkozik. Az 1983. évi laboratóriumi létszám nem tartalmazza az élelmiszer mikrobiológiai vizsgálatokkal foglalkozó szakembereket. Ugyanis kezdetben a mikrobiológiai laboratóriumok állategészségügyi laboratóriumokként működnek, csak később hozzák létre az önálló élelmiszer mikrobiológiai laboratóriumokat.

A szakemberek rendszeresen részt vesznek az Állatorvostudományi Egyetem, a Budapesti Műszaki Egyetem, a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem, a MÉM Mérnök- és Vezetőtovábbképző Intézet, valamint az agrártudományi egyetemek, a Polgári Védelem Országos Parancsnokság továbbképző tanfolyamain.

A szakigazgatással foglalkozó szakemberek igazgatási vizsgát tesznek (1987).

A regionális laboratóriumok szakemberei folyamatosan egy-öt napos hazai, egy-hat hetes külföldi tanulmányuton vesznek részt.

A szervezeti felépítésben, irányításban, létszámban, az azonos feladatok végrehajtásában stb. az egyes állomások között jelentős eltérések vannak pl. a főmérnök területi felügyelői, esetleg laboratóriumvezetői, a területi felügyelő tejhigiéniai, az analitikus-mérnök területi felügyelői feladatokat is végez.

A hatósági feladatokat első fokon a hatósági állatorvos és a területi felügyelő látja el. A dohányipar kivételével korlátozhatják, feltételekhez köthetik az üzemek működését, elrendelhetik a hibás élelmiszer megsemmisítését, átdolgozását, csökkent minőségben történő forgalomba hozatalát. Figyelmeztetéssel, fegyelmi (1992-ig), szabálysértési bünvádi eljárás kezdeményezésével élhetnek, helyszíni bírságot róhatnak ki. A tisztességtelen haszon elvonását 1991-ig kezdeményezhetik az állomások.

Fellebbezés esetén első fokon a megyei (fővárosi) tanács vb. mezőgazdasági és élelmezésügyi osztály vezetője, 1988-tól az állomás igazgatója, másodfokon az Állategészségügyi és Élelmiszer Ellenőrző Központ, 1988-tól a minisztérium jár el.

Az állomás feladatai a teljesség igénye nélkül:

Az élelmiszerhigiénia területén: előállító, értékesítő helyek helykijelölésével, tervezésével, üzembehelyezésével összefüggő

ügyekben szakvéleményadás, feltételek meghatározása, piaci felügyelet, a feltételek betartásának ellenőrzése, mintavétel.

Az élelmiszer minőségellenőrzés területén: az előállítás minőségi feltételeinek a meghatározása, a feltételek betartásának ellenőrzése, mintavétel.

Az atomerőmű külső környezetének, a mezőgazdaságilag művelt terület, az élőállat, a növény, az élelmiszer stb. sugárszennyezettségének az ellenőrzése, a minisztérium polgári védelmi szervezetében működő rbv. mérő- és ellenőrző-állomások szakmai felügyelete, ki- és továbbképzéseken, gyakorlatokon közreműködés.

A saját, valamint a társhatóságok, -intézmények pl. ÁNTSZ, KERMI kedvező szakvéleménye alapján az előállítók részére működési engedély és minősítő bizonyítvány kiadása (1988-tól).

Export-reklamációk okainak adminisztratív vizsgálata.

A bor kivételével az élelmiszerek, dohánygyártmányok érzékszervi, összetételi tulajdonságainak, mikrobiológiai, vegyi- és sugárszennyezettségének vizsgálata.

A vizsgálati eredmények alapján a minőségcsökkenés mértékének, az állati eredetű élelmiszerek fogyaszthatóságának megállapítása, a mezőgazdasági termékértékesítési szerződésből származó minőségi vitákban állásfoglalás, exportszállításoknál higiéniai és 1986-tól radiológiai igazolás kiadása.

Hibás vagy megbízás alapján végzett élelmiszer vizsgálatáért a minisztérium által megállapított (1983, 1986) díjat kell felszámolni.

A minisztérium 1988-ban ismét megbízza az állomásokat szakosított feladatok ellátásával. Ennek keretében az állomások kapcsolatot tartanak fenn a kijelölt iparág minőségellenőrző szervezetével, laboratóriumaival. A társállomásokat feladataik egységes végrehajtása érdekében a termelés és hatósági ellenőrzés valamennyi kérdésében tájékoztatással és szaktanácsadással segítik pl. irányelvek a gyártmánylapok és minősítő bizonyítványok kitöltésére, hatósági mintavétel, minőségcsökkenés mértéke, iparági minőségügyi értekezletek szervezése.

Szakosított feladatok. Budapest: szeszipar, Baranya m: tejipar, Bács-Kiskun m: konzervipar, Békés m: baromfiipar, Borsod-Abaúj-Zemplén m: édesipar, Csongrád m: húsipar, Fejér m: gabonaipar, Győr-Sopron m: hűtőipar, Hajdu-Bihar m: dohányipar, Komárom m: szárasztésztaipar, Nógrád m: sütőipar, Pest m: aromák, Somogy m: cukoripar, Szabolcs-Szatmár m: csomagolóanyag, Szolnok m: növényolajipar, Tolna m: táplálkozástudomány, Vas m: üdítőitalipar,

Veszprém m: adalékanyagok, Zala m: söripar, méz.

A minisztérium 1992-ben véglegesen kijelöli az un. **regionális laboratóriumokat**, elkészül működési szabályzatuk. E laboratóriumok a székhely szerinti megyei feladatok mellett vonzáskörzetükben éves terv alapján, valamint szabad kapacitás esetén megbízásra nagyműszeres vizsgálatokat végeznek. Szakosított feladatként új vizsgálati módszereket próbálnak ki, javaslatot tesznek alkalmazásukra, a Minőségellenőrzési Főosztály koordinálásával körvizsgálatokat szerveznek, elvégzik más regionális laboratórium által vizsgált élelmiszer, dohánytermék ellenmintájának vizsgálatát. A vonzáskörzetek és szakosított feladatok:

Budapest (Budapest, Fejér, Komárom-Esztergom és Pest m.): vitaminok, egyéb kémiai anyagok, állatgyógyszerek és metabolitok,

Debrecen (Hajdu-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg m.): peszticidek és metabolitok,

Kaposvár (Baranya, Somogy és Tolna m.): mikotoxinok, enzimanalitika,

Kecskemét: (Bács-Kiskun, Békés és Csongrád m.): fémanalitika,

Miskolc (Borsod-Abauj-Zemplén, Heves és Nógrád m.): élelmiszer-csomagolóanyagok,

Veszprém (Győr-Moson-Sopron, Vas, Veszprém és Zala m.): adalék- és segédanyagok.

A kereskedelmi felügyelőségek megbízása alapján a kereskedelemben élelmiszerek, a vendéglátóhelyeken kávéital (presszókávé), fagylalt mintavétele és ezek laboratóriumi vizsgálata.

A vállalatok, üzemek, magánfelek kérésére laboratóriumi vizsgálatok végzése, a vizsgálati eredmények alapján szakvélemények adása.

A feladatokat a minisztérium által jóváhagyott éves munkaterv alapján végzik. A minisztérium a legkisebb (un. kötelező) ellenőrzési és mintavételi számot állomásonként a megye lélekszáma, a mezőgazdaság és az élelmiszeripar jelentősége, az üzemek termelési volumene és száma, valamint a különleges feladatok figyelembevételével határozza meg.

Az egyes üzemeknél az ellenőrzések és mintavételek gyakorisága a minőségbiztosítás színvonalától, a kifogásolási aránytól, 1990-ig a minőségmutató elért szintjétől is függ.

Az állomások 1991-ben 7268 (1983: 8531) üzemi ellenőrzést tartanak, a kereskedelemben 1659 (1983: 3600) alkalommal vesznek mintát. Ez utóbbi esetben a nagy különbséget az okozza, hogy nem minden állomás, nem mindenkor kap megbízást.

Az állomások 1983-ban a vágóhidakon, húsüzemekben,

tejgyűjtőkben kb. 46 000, a vendéglátóipari üzemekben, boltokban kb. 38 000, az őstermelőknél mintegy 7700 higiéniai szemlét tartanak.

A vizsgált összes minták száma 1991-ben 48 354 (1983: 66 500), ebből statisztikus 32 119 (1983: 42 300).

A vizsgálatok száma 1991-ben kb. 3,2 millió, 1983-hoz képest változatlan.

A csernobili atomerőmű baleset (1986. április 26.) miatt 1986 végéig 27 000 élelmiszer, talaj, vadontermő növény stb. radiológiai (I-131, Cs-134, Cs-137, esetenként Sr-90) vizsgálatát végzik el.

Az ellenőrzés, vizsgálat, mintavétel, minősítés általában a vonatkozó jogszabályok, szabványok, ill. az állomások által kidolgozott és a minisztérium által jóváhagyott irányelvek szerint történik.

1983-ban új Iratkezelési Szabályzat lép életbe.

A minisztérium 1984-ben tájékoztatót ad ki a fogyaszthatósági határidő, ill. minőségmegőrzési időtartam megállapítására vonatkozó eljárásról, a tárolási kísérletek tervezéséről, értékeléséről.

A hatósági mintavétel szabályait 1985-ben tárcaközi szinten elfogadják. A minisztérium ennek alkalmazását 1988-ban rendeletben teszi közzé.

Az élelmiszerek, dohánygyártmányok minőségcsökkenése mértékének megállapítására vonatkozó irányelveket a minisztérium 1990-ben jelenteti meg.

Az élelmiszer-ellenőrzés és -analitika problémáival, azok megoldásaival stb. az évente 1-4 alkalommal tartott főmérnöki és esetenként laboratóriumvezetői értekezleteken foglalkoznak.

Az állomások

- az élelmiszer-minősítés eredményeit kezdetben un. adatlapokon, 1988-tól mágneslemezen tartják nyilván,
- a minőségváltozást (javult, változatlan, romlott) a kifogásolási arány, a kifogásolási okok megoszlása és 1989-ig a minőségmutató alapján értékelik,
- negyedéves (1991-ig havi) és éves jelentésben számolnak be az üzemek higiéniai, műszaki állapotáról, a minőségi hibákról, azok okairól, a tett intézkedésekről, a kezdeményezett szankciókról, az egyéb tevékenységről (pl. szakirodalmi munkásságról).

Az élelmiszerek minőség alakulásáról az "Élelmiszervizsgáló Közlemények" évente rendszeresen beszámol.

A szakemberek a hatósági munkájuk során szerzett tapasztalataikról az élelmiszer-ellenőrzés kétévenként megrendezett tudományos konferenciáin (1983: Debrecen, 1985: Zalaegerszeg, 1987: Eger, 1989: Szombathely, 1991: Nyíregyháza) számolnak be. E konferenciák lehetőséget adnak az adott megye mezőgazdaságának, élelmiszeriparának, kutatási és oktatási intézményeinek, műemlékeinek, nevezetességeinek megismerésére is.

A hatósági és társadalmi élelmiszer-ellenőrzés nemzetközi követelményeknek is megfelelő, új jogi és műszaki alapokra helyezése elkerülhetetlen. Az esetleg több évig is elhúzódó átmenet ellenére a hatósági élelmiszer-ellenőrzés klasszikus időszakát lezártak lehet tekinteni.

Az éhező világ igényét a FAO jelmondata fogalmazza meg - *Fuit panis* - legyen kenyér. A jövő azonban: *fuit melior panis* legyen jobb kenyér, átvitt értelemben: **legyen jobb élelmiszer!**

A MAGYARORSZÁGI HATÓSÁGI ÉLELMISZER- ELLENŐRZÉS KIALAKULÁSA ÉS RÖVID TÖRTÉNETE V.

Gönczy Á.

A mezőgazdasági és élelmezésügyi, majd a földművelésügyi kormányzat alá tartozó hatósági élelmiszer-ellenőrzés történetében először a megyei (fővárosi) állategészségügyi és élelmiszer ellenőrző állomások létrehozásával (1983) nyílik lehetőség az élelmiszerek csaknem teljes körű ellenőrzésére, vizsgálatára.

1987-től minden megyében önálló hatósági élelmiszer-ellenőrzés folyik, a laboratóriumi vizsgálatoktól személyileg elkülönül az üzemellenőrzés, mintavétel. Az élelmiszerek mikroösszetevőinek, szennyezettségének vizsgálatára 1992-től Budapesten, Debrecenben, Kaposváron, Kecskeméten, Miskolcon és Veszprémben korszerű műszerekkel felszerelt un. regionális laboratóriumok állnak rendelkezésre.

Development and Short Story of Official Food Control in Hungary V.

Gönczy, Á.

First time in the history of official food control ruled by the Ministry of Agriculture and Food, the establishment of county (metropolitan) veterinary and food inspection stations (1983) has presented an opportunity for the almost total control and examination of foodstuffs.

Since 1987, an independent official food control has been performed in every county, plant supervision and sampling is separated in person from the laboratory examinations. For the examination of micro components and contaminants of foods, so called regional laboratories (instrument centres), equipped with up-to-date instruments are available since 1992 in Budapest, Debrecen, Kaposvár, Kecskemét, Miskolc and Veszprém.

Entstehen und kurze Geschichte der ungarischen amtlichen Lebensmittelüberwachung V.

Gönczy, Á.

In der Geschichte dem Ministerium für Landwirtschaft und Ernährung und später dem Ministerium für Landwirtschaft unterstellten amtlichen Lebensmittelüberwachung wurde mit den 1983 errichteten Komitatsämtern für Veterinärwesen und Lebensmittelkontrolle ermöglicht, die Lebensmittel fast lückenlos und umfassend zu kontrollieren und zu untersuchen.

Seit 1987 besteht in jedem Komitat ein selbständiges Kontrollamt, die Betriebskontrolle und die Probenahme wurden personell von den Laboruntersuchungen getrennt. Zur Untersuchung der Mikrokomponenten von Lebensmitteln stehen seit 1992 mit modernen Meßinstrumenten ausgerüstete sogenannte Regionallaboratorien in Budapest, Debrecen, Kaposvár, Kecskemét, Miskolc und Veszprém zur Verfügung.